

Působení smyslových a nesmyslových myšlenek

Esoterní hodina, Berlín, 17. ledna 1911

V naší meditaci máme takřikajíc dānu techniku našeho esoterního života. Ta spočívá v tom, že na sebe necháváme působit myšlenky a jejich prostřednictvím probouzíme city a pocity, jež nepocházejí z fyzické plāně.

Všechny myšlenky jsou dvojího druhu: takové, jež jsou v nás probouzeny vnímáním fyzické plāně, a takové, které nám dává theosofie. Všechno ve fyzickém světě je májā, i naše fyzické tělo. Díky čemu je toto tělo vlastně tady, díky čemu existují rostliny, zvířata, kameny kolem nás? Díky tomu, že vyšší bytosti pojaly myšlenku, před miliony a miliony let, a pak tuto myšlenku znovu a znovu myslely. U těchto věcí je tomu tak, jak praví rčení: Kapka za kapkou i kámen vyhloubí. - Stejně myšlenky se kryjí a nakonec tvoří

fyzické předměty. Čím tvrdší je kámen, tím déle se na něm „myslelo“. Ani naše fyzické tělo není ničím jiným než myšlenkou mnohých vyšších bytostí.

Jestliže myslíme jen obvyklé myšlenky fyzické plāně, pak to vlastně není myšlenka, nýbrž zrcadlový obraz, iluze myšlenky. Neboť všechno, co pochází z fyzického světa, bylo myšleno již před velmi dávnou dobou a my neděláme nic jiného, než že ony myšlenky opakujeme - a ještě k tomu nesprávným způsobem. Slyší-li někdo například znít zvon, není tento tón něčím skutečným, nýbrž je tomu tak: Před miliony let bylo myšleno to, co se stalo zvonem, a rovněž to, co se stalo naším mozkem, a narážení těchto dvou věcí na sebe dává tón, který slyšíme.

Všechny fyzické myšlenky jsou neplodné a v dalším průběhu působí ničivě. Uvádějí naše astrální tělo do určité vibrace, ta však do něj byla vložena již vyššími bytostmi. Kdo tedy nikdy nemyslí nesmyslově, nedostane do astrálního těla nikdy nové útvary. To,

co se děje v astrálním těle, působí zpětně na éterné tělo, ovšem éterné tělo je uzpůsobeno právě tak, že je naladěno k tomu, aby přijímalo nové myšlenky a formy. Staré formy na ně působí ničivě a odsud i na fyzické provazce naší nervové soustavy. To pak musí být ve spánku zase obnoveno. Astrální tělo je potom dočasně začleněno do vyšších hierarchií a získává tím síly; éterné tělo je odděleno od astrálního těla a tím se regeneruje. Beze spánku by člověk nemohl dlouho žít.

Zato nesmyslové myšlenky působí oplodňujícím a budujícím způsobem. Jejich prostřednictvím se člověk začleňuje do hierarchií. V astrálním těle se tvoří nové formy, lotosové květy. Proto je nutné meditaci několiksetkrát opakovat.

Představy, které máme o theosofických naukách - neboť i přemýšlení o nich je meditací - zpočátku nebudou zcela prosté smyslovosti. Například řekne-li se, že Saturn je tepelná koule, jež v devachánu rozeznává harmonii sfér, bude si to člověk nejprve představovat ve smyslových obrazech: jako teplo v naší krvi, jako krásnou symfonii a podobně. Ale tím, že myšlenku ustavičně opakujeme, to smyslové, co na ní ulpívá, samo od sebe odpadne, kdežto to nadmyslové zůstane.

Většina myšlenek, které ve světě nejsou smyslové povahy, jsou myšlenky matematické; ale dokonce i když dnešní člověk promýšlí trojúhelník, představuje si ho barevný a s jistou tloušťkou a nemyslí dostatečně abstraktně. Nadmyslovým myšlenkám se ovšem přiblížíme, všímáme-li si poměrů. Vzpomenout si na tón je dosud vzpomínkou na něco smyslového; vzpomenout si na melodii je už spíše něco, co spočívá ve vzájemném poměru tónů, což samo o sobě nepatří ke smyslovému světu. Nebo si představme zloducha a vedle něj druhého (anebo i dva dobré lidi), kde jeden z nich je ještě větší zloduch než ten druhý (nebo jeden dobrý člověk je v dobrou větší než druhý): v tomto poměru pak spočívá něco, co není z fyzicky-smyslového světa, něco, co nás vede vzhůru do duchovního světa. Když člověk myslí na zloducha nebo ho vidí, nepříjemně se ho to dotkne; uvidí-li však v divadle dva zloduchy vedle sebe, bude se mu ten nejhorší zloduch vždycky líbit víc než ten méně zlý, protože to

velké vřdycky přitahuje. Na tom je například založen účinek Shakespearových dramát. - Proto je tak důležité, abychom pozorovali a studovali poměry ve vnějším světě, neboť nás to odvádí od toho, co je smyslové povahy.

Jiný prostředek, jak se [v myšlení] zbavit smyslovosti, spočívá v tom, že necháme procesy probíhat obráceně, například že si Otčenáš odříkáváme pozpátku, nebo obrácené ohlédnutí v naší meditaci.¹ Jen tímto způsobem může člověk zlepšit svou paměť. Za poslední čtyři až pět století se paměť enormně zhoršila a v budoucnu tomu tak bude ještě mnohem více, nechopí-li se lidé příležitosti ke zlepšení, jež jsou nyní nabízeny. Doba je teď pro tyto příležitosti obzvlášť příznivá a později už tu prostě nebudou. Paměť se pak stane něčím jiným než pouhým čekáním, uráčí-li se věci vynořit z temné hlubiny. Bude mít povahu ohmatávání minulosti, jakéhosi vysílání tykadel, jež budou po minulosti sahat jako po něčem skutečném. Pro tento vývoj a pro esoterní vývoj vůbec je teď doba obzvlášť příznivá.

Tak se ukazuje, že naše tělo je májá, je myšlenkou bytostí, jež jsou samy opět myšlenkami. *Myšlenka myslí myšlenku*, to je meditační věta nejvyššího významu. Není to náš mozek, kdo myslí, ani naše éterné nebo astrální tělo, nýbrž myšlenka samotná myslí myšlenky. To také jasně vyplývá z naší průpovědi:

V duchu spočíval zárodek mého těla ...

Rudolf Steiner

GA 266/II

¹ Myšleno je večerní ohlédnutí za dnem v obráceném sledu, od večera k ránu. (Pozn. vyd. něm. orig.)